

Manuskript av "Fören. Smål.
Männens" saml.

ACC. N:R M. 9106: 1-10.

Landskap: Småland Upptecknat av: V. Th. Sandén
Härad: Uppvidinge Adress:
Socken: Notteläck Berättat av:
Uppteckningsår: 1882. Född år i

"Lätte - Pellens" äventyr (Allmogedialekt
fr. Notteläck)

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Avskrift ur "Fören.Smål.
Minnen":s saml.

ACC. NR. M. 9106 : /

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: V. Th. Sandén
Härad: Uppvidinge Adress:
Socken: Nottebäck Berättat av
Uppteckningsår: 1882 Född år i

Uppteckningen rör Lätte-Pellens äfventyr. (Allmogedialekt från
Nottebäck)

Meddelat på sammanträde fredagen den 10 mars 1882
af V.Th.Sandén.

Ättersum I jämt kåta å klanka på mäk att ja sä
tal'om nåra utå mia äfventyr för Er, sä mä'n maten dö, kan I
la få höra hva' sum har handt mäk sjolfver i min ongdomb, å dä
skam te sä'anes - inte sä lite å höra; bara ja kunne i hastiheta
va' gufför å komm' i-håj nått å dä bästa. -

Si i fostninga - ja' vell sä va' dä allt honsingen
så bakvänset mä mäk, men "dä to' sä; sa pojken om skrikannet",
å nu, Gu-a-lof - kan inga mänska sä' aent än att dä velt sä väl
för mä alltingen närpå.

Men orimmelit klener sae di ja' va; nor ja kum
te vëra, sä ja' väjde inte mer än tri marker å en fjändel (å däm-
maså to' di otäcke mänskera säk dä oräet för å kalla mä' Lätta-
Pellen) - Ia-a! Si inte sä unsena ut I, för dä dajane sanning

Skriv endast på denna sida!

M. 9106:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

hvar evia or. Stina te smeens, sum do' i fjor väras, nor vi släp-
te ut kräka, väjde mä ändän me' den store träbessmannen; å lef-
de ho' nu, sä kunne I få höra å hennas ejen mun att ja' inte
dras me' lygn. Dä ä ändän samme bessman, sum mor mi' allten plä'a-
de väja smågrisa me', nor ho' sülle sälja dom, sä I kan la för
rackan tro mä, nor I höre hör de ä. -

Oförsumlia va di allt iväre ve mä mä, fast dä hade
la inte sä mö' tölt, inna ja' fott skerfva ä tocka knefver, äss
inte dä vatt jemt e' Guss skeckelsa; sä spinketer sum ja' dä va'-
la sülle la, förstår si'- inte setta ä tala på baken om dom,
sum longesen ä i jora; män emellanti, sä nor ja väl va' kresnad
å gomoren sülle, sum I vet di allten pläade göra forr i vära, trä
mä på halsen tri gånger öfver kökströskelen ä sä: "Nu bota ja'
däk för bälla, källa ä fallannesjuka", sä velle dä sä inte bätter,
än ektavarka hugg te käringastackan i de nena hasa sä illa stollet,
precis sum ho' sülle trä' te, sä dä to' öfveränna mä hela käringa,
å hade inte far min fått si att sum han gjore ä vatt sä levidi'
i svänga, sä hade ja' blett bä' krystad å örjder på evie fläcken.
Ho' hade la ändän spjornet te mä ett tak, för ätte hva' förälra
sae, nor di lefde i vära, sä hade ja' gott hals å skreket i tri da'
ette - sena varr, än nor di slagta svin.

Men ätte' den afärden to' ja' mä te doktit för

M. 9106:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

hvar veka å ble så hörk, sum en ustamark, å då har - vare lof! -
hunget i mäk ämma sen, fast ja' vatt ute för mönna anra knefver
sen. Vesst hade ja' allt iblann lite majapina å tocket oty' å
en släng å skerfva mä; men mor mi, sum va' lite snetsi mä sänt,
skof å en bit talg i körka e' julotte å smorde mäk mä, å sen va'
då sum di stocket bott alltihop, å allri ja' känt å så mö' sum
lite aromatisk vark en gång.-

Då va' besönnelit mä att, för i min oppväxtti, så
va' då bestämdt sum ja' hade vatt utsidd te bli prest, för jemt
sulle ja' flöja opp på bor å stola' - ja, ja' va' tillamä en gång
oppe i ett tomt bykekar - å dorja å dyka mä dom att di va' stora
synnara å att di sulle göra battring; ässä sjung ja' Halleluja
ackerat sum paston plä' göra julamänen å messmasdaen så di jemt
föbönade så öfver mäk, för e' äjäne go' sjongeröst hade ja' på
den tien, å ä' la inte så jemt utan än, nor då kniper åt redit.
Men inte ble' då nära böxer å då skinnet, fast mor mi' allti' sae
att den da'en ja' få si Petter på präddekstolen så - hjelpe mä! -
bli'cke ja' så gla'er, sum ja' finge e' half körkesocken. Si då
va så, att inna' ja' sulle i lära' te bli präst, velle far min
att skolemästa'n sulle höra ätte, om ja döjde te å stodera, för di
häll'e för, att då sa va' ett obegripelit hofvebry mä dederna
mönnä läsninga å vässenet di har för sej - å då feck ja' allt si

M. 9106:4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sjolf, för nor ja' hade lärt mak kakesa å bibliska' å sulle ta'
i före mä jordagrafia å e' aen bok mä ett kroket nam, sum icke
dalingen å kropp te å komma ihäj; då sum fost to dä törn mä beske
å skolemästa'n sa'e te mak: "Gå du hem å ta te slaja å spaén igen
för präst dojer du inte te bli, mer än mi ko derinne på körgärn."
Ia för min del fräjte inte så möt ätte att, för ja' har monemest
allti helst velt va' ute i svängen mä dom andre dränga', men mor
ho ble' dä så oppiat å ännavänsen sum di hade skolt öfver ná mä
e' skjula kålt vatten; å ätte den da'en to' dä an henne i bröstet,
så ho lefde inte mer'n tri trättinga därätte. Dä tötte ja' allt va'
svärmodit, förstår-sä, att ja' liksum sulle va' skulla te hennas
dö; men sum sanninga va', sä va' dä sum dä va', å ja' kunne la inte
heller hjelpa att vår Harre inte gott mak så gott vet te dederna sto-
derninga'- ja' vell sä!.

Men si älla i dä sum ä', dä har I nock sitt att ja'
inte ä' så fjomleter, för kräfver dä, sä kan ja' bå' försko mia
stöfla å kleppa te e' vandaströja å tälja opp te ett par sko-
kälka' å sömma marra mä, um dä sulle bli löndahalt nonn gång.

Men dä va' la inte dä ja' sulle tal'om, uttan nott
sum kan vä lite nöjsamt å höra på, ättesum vi ä' i ett sänt rongan-
ne gästabå å ingako setter i karr. - I mia drängär va' dä sum dä
hade vatt rent förgjort mä mak, för jämt å sant, älla menstena

M. 9106:5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lö'das å Söndasqvälla' va ja' på lekstofver å djäknades så svet-
ten rann (lackade), sum ja' hade vatt dra'en u' sjön.

En gång - ja' mens att så innane väl sum dä skett
i går - hade di ställt te lekstofva hos Danjela-Lisa i Skoskafvet
I mens där botte ve Ösebola' väjskäl å hvad den dräng å pia i
hela Hafratorpabyrn hade masat å dit, för si dä va' knaft möjelit
å hålla sä' hemma, nor en vesste att spelemans-Jödden sulle dit
å dra' si'a qvinteluringa' på fejolien. I sa veta att dä va' khär
te å ha' fingradonen i åning; ja, han tapplade så oförbegripelit
qveckt, så dä geck - ta' mä femtan! - varr än "lappa vanta", å
nor han klämde te på skarpen mä e' lätt huppepulketta, då sa I
tro att drillamentera dro' i hasasenera mä beske', så dä va' så
lygn å stå stell, sum legga å sola sej i schoggen. -

Dä för ti'en hade di te sess å ta' mä se: manfolka
glögg å qventemmera en hoppra vaffler å morotapannekaker å tocket
derna. Dä va dä, förstås, ve dä tefället mä, å vi sop å åt utå kyf-
vingen, så vi dränga' kunne inte te sistens knaft skelja på håcket
sum va gräbba älla pojka, utan dro' i väj å geck valsen mä hvar-
anra iblann, å då sulle I sitt hör konebyket gnåsade å grinade åt
uss. Men har I nänsing sitt på rackan! hva' dä to' e' beklajeli
ännalökt mä domme häre mojängera å flöjannet! Jämt på fläcken sum
vi va' i färe mä e' slängpolske så dämmet å sinke-ellen floj opp

M. 9106:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

i taket, kum dä dämmanes tri-fira stenakulsinga; ja' vell sä' sum en bra knytnäfve rakt ner genom korstenspipa' å kultade å långt utåt stofvegolfvet å en å dom la'e te Sventes Ivan i Vestragånn i Galtabäck på de ena ankeknyla så välsignadt, så han feck gå ve kröcka e hel veka ättesen. - Å si gönom dä, att der hade bott, inna' Danjela-Lisa kum dit, e' okrestelia ogedekti å le människa, sum di saé hade svartkumstbok, å hade svoret bott sä te dän falie, så försto' vi på evieste fläcken hörvuret dä hang ihop, hela Sakelstyet; å dä ble' sa' I tro, te ränn'-iväj å springa häcken sum vast va; för kantänka, en vesste inte hurdana skavanker en kunne fott säk, um en stant där länge te. - Nu habbade dä säk så illa stolut(?) vejet för mä, så ja' mia stackare, sterreter å dan, sum ja' va', uttä de' härna omrörninga å skrämsla, to' å i hastiheta en aen väj, än dom anre, så ja' ble' jemt esammen i skummet. Nock plä'a ja' älla ha' hälane i mä, nor ja' har mä mänsker å göra, men si nor Skams hushäll å anhang vell ät en mä si'a doklamenter, dä rä en inte för, så mö' sum vetanes ä att en dattna te i hasasenera ve att. - Sum sagdt, va' ja lonkade ä ämman ja' va' gufför på en tratteväj å nor ja hade honnet ä ona mä ve' e smol ä sulle göra mä' unnerkunnad om hvar honsingen ja' va', så va' de nånting sum glåsade te' för öjena så obarmhattit - å I sa tro ja' ble skolmsen nor ja' feck se att ja' inte va mer'n nära fag-

M. 9106:7.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

na' från de'äerna stora röret i Annes-Petteras hästhaje, sum dä mone-mest plå lysa i, ä sum di säe att dä ska va medel nerlajdt i. - Hva rammen sa ja' nu ta' mä te, tänkte ja' för mä sjelf; ä de' nu inte nock att ja hullet på ä bli gastakrammad sum e' sölta en gäng, utan Den Dälie sa ta de lella smola vet, sum ä' i behäll mä! - De' va mä slet ja hadde hunnet ä tänka så möet en gäng för'n dä kum kultanes oppanifrå röret et svatt bölte så stort sum en tönnesäck, ätte hva' ja' kunne se att an för, ä dräsade ä jämta stenmuern, I vet, ett stöcke, ja-a dä' kunne la vå sum bott te Jon Danjelas bastele; men sen förgjordinger! va'cke dä sum böltet hadde förskapat sä sjolf te en obegripelia stor hunn, möe varr än harragäshunnen deroppe, Bissbark di kalla, men grufvelia möe storr ören ä käft hadde han - ja han gapade så en kunne kört ner e' dyngegrep långt ner i sväljannet på an, dä lea kreantuert! Ä dä va' inte nock me' att dä ohiskelie gapanet så' ajelit ut, utan dä brann så rassanes u' halsen, sum en hade tuttat på ett halstop bränvin, ä läjen flaxade opp betavis e' hel aln öfver hofvet på 'an, ä I sa tro att han hade öjen, sum så' nonnting ut, röa sum på e' mörte ä stora sum en bra smörask. Ve denna hära oförgrufvelia äsyna sa ingen unra på att dä lommade te' om örenalappa på mak aldeles oskapelit, men vast i anter ble' ja' la ändän, nor ja inte på noet vis tydde bli ä mä leheta, för hör

M. 9106:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

tjyfvens rasgalet ja' benade i väj, så va' den derne elligasten
allten i hasera på mak. - Åsså för då nonnting å snarde omkring
bena' på mä, jämt sum nor åsken slår ner breve' en, så då va' så
när sum på ett hår att då hade hållat kull mak iblann; å se'n
bli då ett sänt vässignat kattjämmane å skällane runtankring på
alla si'era, så en va' inte gufför å få örenalju' för då falia
vässenet uttå de' oförskräckelia möenheta kreantur å bräte utå alla
di slaj, sum ja' tro tillamä sjolfve Pocker hade bäat opp på jo-
ra; å teamä lokta, så hull ho' på å bli' plakat förta'en, för si
då ble ett svajelos, så då va' mä nö' en rädde mä å dra ånnen te
sök, nor då satte te sum alla varst. Så nor ja' då äntelien hade
tyat så långt så ja' fått taj i köksklinka' då va' då allt, för-
står sä, liksom lite nimmare å närmakli'are te å slinka ifrå'
detta hära okrestelia hiet å spökelseskapet, ån förät, å då sa
ingen kutte funnas, ett fnyk öfver att ja' ble' lite khäri'are
nor ja' väl fått den ene skanken öfver kökströskelen, fast hjat-
tat liksom satt ännu opp i morlösa' å ja kiftade sum en källafrö.
Men då fräjte ja' inte så möet ätte, bara ja' väl va' inomhus
mä lif å ofördarfvade lemna. - Men si, kraten u' mä ett endaste
or; då tores ja' då inte för röa gullet, forrän sola' gått opp
männen ättesen, för då hade ja' nock fått känna å - å då mä
kläm ändän - hvar röggen hade suttet på natta; menstenes hade då

M. 9106:9.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

mareracka' reet mä sum en husar, dä dä säkert sum sex.

För ä nu redit regalt skilja mä ve allt slajs oty, så hade ja' hört dom gamle sä, att dä sulle va' bra ä tutta ell på tvål-tri nyper krud, ä dämmasä to' ja ä geck opp på faste-kamman ä öppnade biräklaffen ä to' fram ett krudhorn ja' hade der i en' uttä' smälådera. Men bevara mä väl, i alla mia tier ä dä'a! - ett sänt falit ä ynkelit äfventyr ja kom ut för, dä kan I allri tro! - Ja vet allri hör dä kunne habba sä, så galet, men genom dä, att ja' blett sä derna försterrader, hännades ja' la mä de' der fnösket ä florredonen lite fjomlet kan ja' tro, så dä to' ell uttä sticka' ja' hade mä mak i hvaddet krudhorn; ä hjelpe mä' för tockna ynkeliheter! : krudhornet for i smoler så små sum skopligg, ä ja', min synnare, ok hännlöst baklänges ännu bort i spisen ä ble settanes midt i ellstaen, ä kors i min lefvanes ti' ä Lasse, hva' dä sve' i syna'! - för si ja' hade blitt krudstänkter så obarmhattigt, sä ja' sä' ut sum ett refjan i en hel mäne ätterät. Men tal'om skrällen se'n! Dä va' så hela huset rongade ä örena lästes ve' ett, ä mätro fönsterrutera, di for inte för väl heller, för dä ble' inte så möt öfver så en kunne få e' smol te e' lagäslökta en gäng.

Denne härne gamle Rasken, sum va' mä i ofrea i Tyss-lann, tala la om iblann att dä small doktit, nor di skot fröjda-

M. 9106:10.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

smällen i Lapsevika, men då fråjan om då nånsting kunne va' varr än dänne dunnerskrällen. Far min, sum lå' å suf ner i de stora stofven trodde jemt dommen va' kommen, å sum en värvinn kum han oppflöjanes för trappa å fråjte hva' i alla di vadenes nådatier då sto' på men då hade blett ett sän't onskety' te skräll. Å då å' då säkert sum amen i körka, att hade då inte vatt så veavoret for mä, å ja' sitt så oförgrömmadt ynkelit' ut der ja' satt, så hade han då slå't sönnern mä hyadden bit för spetaklet tvatt på skifva. Nu bara bliade han sum en arg tjur å sto' å skälde e' stunn för sia fönsterruter.

Men hör då va' så gjore la inte smällen så lite på gæstarackara, för si, ätte då betet har ja' allri sitt te hvas' ken hvitt älla svatt utå tocket.

Å nu godt folk, kan I allt va' ke' ät mia äfventyr, så nu få nonn åen ta' ve', få vi höra hör di redt sa' för spöke å anra sännadåra okrestelia illskap - ja' vell sä.